

DOKUMENTY

Československý pohled na polskou rozvědku Dokumenty o spolupráci satelitních zpravodajských služeb, 1964

V rámci nsvazkové agendy archivního fondu Hlavní správy rozvědky Sboru národní bezpečnosti (I. správa SNB) byly Archivem bezpečnostních složek převzaty i mikrofiše, obsahující dokumentaci k zahraniční spolupráci Správy rozvědky ministerstva vnitra ČSR z poloviny šedesátých let minulého století, které mj. zachycují organizační podobu centrály polského rozvědného aparátu. Několik prezentovaných dokumentů má přispět k prohloubení našich znalostí o spolupráci a vzájemných vztazích československých a polských čekistů.¹

Ve dnech 8. až 10. června 1964 proběhlo jednání špiček čs. a polského ministerstva vnitra, kterého se zúčastnili ministři Lubomír Štrougal a Władysław Wicha², jejich náměstci Jan Záruba, Mieczysław Moczar³, Franciszek Szlachcic⁴ a Ryszard Dobieszak⁵, funkcionáři operativních správ plk. Josef Houska a plk. Henryk Sokolak (náčelníci I. správ), plk. Miłosław Košnar a plk. Ryszard Matejewski (náčelníci II. správ), pplk. Viktor Hladný a pplk. Henryk Piętek (zástupci náčelníků IV. správ). V rámci čs. delegace do Varšavy ještě přijeli náčelník zahraničního oddělení sekretariátu ministra vnitra ČSSR plk. Stanislav Zadrobílek a vedoucí odboru bezpečnosti oddělení státní administrativy Ústředního výboru Komunistické strany Československa Lubomír Procházka.

Podle oficiální zprávy se nejprve vyjádřili k plnění usnesení z protokolů o spolupráci z předchozích let⁶, které se vztahovaly ke společným opatřením rozvědného i kontrarozvědného aparátu, přičemž jako správný postup vyhodnotili *výměnu informací a vzájemné konzultace týkající se neodkladných operativních opatření obou stran. Za nedostačující naopak označili průběžný pracovní styk mezi operativními a technickými součástmi Státní i Veřejné bezpečnosti.*

1 Tento příspěvek by nemohl vzniknout bez pomoci zástupce ředitele Biura Edukacji Publicznej IPN Dr. Władysława Bulhaka, jemuž touto cestou děkuji za zpracování poznámek a verifikaci údajů vztahujících se k I. správě ministerstva vnitra PLR (Department I Ministerstwa Spraw Wewnętrznych).

2 Władysław Wicha (1904–1984) byl ministrem vnitra PLR v letech 1954–1964.

3 Mieczysław Moczar, vl. jménem Mikołaj Diomko (1913–1986), byl od počátku šedesátých. let náměstkem ministra vnitra, 1964–1968 ministrem vnitra PLR.

4 Franciszek Szlachcic (1920–1990) byl v letech 1962–1971 náměstkem ministra vnitra PLR, 1971 ministrem vnitra PLR.

5 Ryszard Dobieszak (1913–1990) byl v letech 1954–1968 námětkem ministra vnitra PLR.

6 Konkrétně šlo o dohody z 16. 4. 1958 – viz <http://www.ustrcr.cz/data/pdf/projekty/mezinarodni-spoluprace/plr/spoluprace01.pdf> (citováno k 3. 4. 2012), resp. *Archiv bezpečnostních složek* (dále jen ABS), fond (dále jen f.) Sekretariát náměstka ministra vnitra plk. Jindřicha Kotála (A 5), inventární jednotka

Během jednání došli zástupci obou stran k závěru, že jedinou cestou, jak prohloubit dosavadní spolupráci v oblasti výměny zkušeností i vzájemné součinnosti, je navázání a udržování stálého pracovního styku na úrovni náčelníků správ, a dokonce i náčelníků odborů. Předpokládaná dohoda o operativních opatřeních a jejich koordinaci, jakož i výměna rozvědných informací, měla vést k usilovnějšímu soustředění bezpečnostních orgánů obou zemí v práci proti Spojeným státům americkým (USA) a jejich spojencům.

Účastníci jednání považovali za nutné stanovit si společně následující úkoly:

– aktivnější *členění orgánům psychologické války*, získávání kvalitnějších poznatků a výměna materiálů vztahujících se k činnosti U. S. Information Agency, *protikomunistických a slavistických ústavů* na vybraných amerických univerzitách (Columbia University, Stanford University, Harvard University, Fordham University, Indiana State University, George Washington University, University of California v Berkeley, Princeton University) a ústavech (Amerického výzkumného ústavu v New Yorku, jakož i v Ústavu americké strategie),⁷

– vzájemnou výměnu informačních materiálů a prohloubení poznatků o Ústřední zpravodajské službě (CIA),

– prohloubení operativní práce v Latinské Americe; čs. strana měla předat materiály obsahující poznatky o možnostech, naskýtajících se v tamních zemích,

– výměnu informací a přípravu materiálů na úseku *boje proti západoněmeckému revanšismu*, což mělo umožnit:

a) kompromitovat čelné revanšistické činitele,

b) úspěšně bojovat proti činnosti ústavů pro výzkum Východu (Ostforschung Institut),

– výměnu informačních materiálů, prohloubení operativních poznatků a *úspěšný boj* proti činnosti Výboru pro svobodnou Evropu (National Committee for a Free Europe) a Radiu Svobodná Evropa, včetně koordinace společných opatření ke kompromitaci těchto nepřátelských organizací i jejich nejdůležitějších představitelů,

– předání materiálů, které měly čs. straně umožnit provádět kontrarozvědnou operativní činnost proti rozvědným a sionistickým izraelským centrům, pracujícím proti socialistickému táboru na území Rakouska,

– umožnit polské straně operativně a kontrarozvědně pracovat v turistickém pásmu Bratislavy.

Čs. i polští účastníci jednání se dohodli, že po výměně informačních materiálů by měla v září 1964 ve Varšavě proběhnout další schůzka zaměřená na konkrétní operativní problémy a výměnu názorů o společných opatřeních, dotýkajících se německých souvislostí činnosti Výboru a Radiu Svobodná Evropa. V říjnu 1964 se předpokládala obdobná schůzka v Praze, zaměřená na spolupráci po liniích USA, Vatikánu a Izraele.

(dále jen inv. j.) 49, z 8. 6. 1961 – viz <http://www.ustrcr.cz/data/pdf/projekty/mezinarodni-spoluprace/plr/spoluprace02ru.pdf> (citováno k 3. 4. 2012) a z 13. 6. 1963 – viz ABS, Sekretariát náměstka MV pro vojska genmjr. Ludvíka Hlavačky a plk. Karla Peprného (A 19), inv. j. 24.

7 Srov. Dokument č. 2.

Kromě toho zástupci obou ministerstev vnitra projednali:

- výměnu operativních zkušeností o centrech americké rozvědky v Rakousku. (Polská strana navíc předala souhrnnou informaci „Rakousko jako základna pro činnost imperialistických rozvědek proti zemím socialistického tábora“, jež obsahovala zejména formy, metody, maskovací prostředky a odhalování pracovníků rezidentury americké zpravodajské služby v Rakousku. Čs. strana slíbila v nejbližší době recipročně připravit obdobnou zprávu.),

- předání informací o dvou amerických profesorech⁸; čs. strana navíc získala příslib pomoci při realizaci plánovaných opatření na polském území,

- získané poznatky ministerstva vnitra PLR o aktivním zájmu americké rozvědky o otázky kartografie zemí socialistického tábora. Polská strana je měla předat, ministerstvo vnitra ČSSR poskytnout podle svých možností operativní pomoc při zpracování této otázky,

- možnosti podstavit v rozpracovávaných případech americké straně partnerskou agenturu,

- dobrou a užitečnou spolupráci na úseku boje s činností západoněmecké rozvědky. Obě strany si zároveň vyměnily informace o formách, metodách, známých způsobech spojení Spolkové zpravodajské služby (BND) a předaly dvě zprávy o realizovaných případech včetně alba fotografií,

- předání informací o činnosti západoněmecké obchodní mise ve Varšavě,

- upřesnění informací čs. strany, zda centra BND v Rakousku pracují proti PLR a pod jakou rouškou, včetně zjištění jejich personálních stavů a dalších poznatků,

- předávání veškerých informací o činnosti BND z rakouského území proti ČSSR a PLR,

- přípravu a vzájemné předání informací o rozvědné činnosti Národního svazu práce (NTS) v termínu do konce července 1964. Po porovnání materiálů měla být projednána možnost případné schůzky náčelníků příslušných odborů za účelem stanovení společných úkolů v tomto směru,

- pokračování rozpracování diplomatických zastupitelských úřadů kapitalistických zemí (předchozí rozhodnutí byla označena za dostačující),

- vysílání čs. pomocníků do prostoru Otmuchovského jezera, kde se měly uskutečňovat masové schůzky západoněmeckých a čs. turistů. Ministerstvo vnitra ČSSR mělo o vyslání svých pracovníků vždy informovat II. správu ministerstva vnitra PLR,

- vzájemné včasné telefonické informování o veškerých poznatcích o podezřelých setkáních polských státních příslušníků v ČSSR a čs. státních příslušníků v PLR se státními příslušníky kapitalistických zemí, dále informace o pašování atp.,

- výměnu informací o kapitalistických cestovních kancelářích, pracujících proti Československu a Polsku.

Účastníci jednání navíc považovali za účelné:

- vzájemně konzultovat plánované a důležitější operativní opatření směřující proti osobám působícím v mezinárodních pašeráckých skupinách ve Vídni a v jiných centrech,

- využít možností polské strany k odhalení pramenů nezákonného nákupu čs. platidel na území Vídně,

- vzájemně se informovat o zjištěných metodách a formách činnosti mezinárodních pašeráckých skupin, rovněž vyměňovat si zkušenosti získané při realizaci případů na úseku valutových trestných činů a při organizování práce v tomto směru, včetně mezinárodního vlakového spojení „Chopin“ Varšava – Praha.

Vedení resortů si vyměnilo názory na aktuální činnost studentů z kapitalistických a afro-asijských zemí, studujících v obou zemích. V oblasti rozpracování novinářů, obchodníků a účastníků mezinárodních konferencí bylo potvrzeno, že usnesení protokolu ze dne 13. června 1963 jsou dostačující i pro předpokládanou aktivizaci spolupráce. Vzájemným požadavkem se stala potřeba výměny poznatků o chemickém složení tajnopisných prostředků, které cizí zpravodajské služby používaly pro spojení se svou agenturou.

V neposlední řadě došlo během jednání k výměně informací o politice Vatikánu vůči zemím komunistického bloku a zhodnocení 2. zasedání ekumenického koncilu. Polská strana přislíbila předat své materiály *k úspěšnému rozpracování okolí a činnosti kardinála KÖNIGA na území Vatikánu a Rakouska*, s cílem umožnit přesnější stanovení úkolů pro agenturu čs. ministerstva vnitra. Agenturní síť polských bezpečnostních orgánů, jež se zúčastnila zasedání ekumenického koncilu, měla být také využita *ke zjištění činnosti československých biskupů*, jakož i síť čs. orgánů k podávání informací o činnosti polských biskupů. Obdobně byl projednán postup a nasazení agentury obou stran proti polské a čs. katolické emigraci.

Zájmem zejména polského ministerstva vnitra bylo zjistit působení polských řádů a laických duchovních vůči řádům a katolické církvi v ČSSR. Čs. bezpečnostní orgány měly svým partnerům předat jména a adresy rozpracovaných členů řádu jezuitského, dominikánského, veristického, redemptoristického, salesiánského a salvateriánského, k nimž polské orgány přislíbily vyslat *vybrané osoby z řad agentury v těchto řádech*. Polská strana měla rovněž prozkoumat možnosti a vyslat své agenty k některým biskupům v ČSSR, kteří prováděli *neprátelskou činnost*, např. k arcibiskupovi Beranovi.⁹

V rámci společných operativních opatření byl projednán postup proti veristům, Antonu Otypkovi a redaktorovi *Tygodnika Powszechnego* Žichnevičovi. Padlo rozhodnutí vyslat polskou agenturu mezi členy uniátské církve na území Slovenska, Adventisty sedmého dne a k sektě Svědci Jehovovi v ČSSR. Obě strany přislíbily navzájem se informovat o každém vydání propustky duchovním v rámci malého pohraničního styku nebo o vydání pasu.¹⁰

V posledních dnech října 1964 do Varšavy dorazila čtyřčlenná čs. delegace, vedená zástupci náčelníka I. správy MV pplk. Janem Příhodou – „Pražským“ a mjr. JUDr. Janem Paclíkem – „Novákem“. Teprve po uvítání u náčelníka I. správy MV plk. Sokolaka bylo upřesněno téma jednání – kromě problematik Západoněmecký revanšismus

9 Srov. VODIČKOVÁ, Stanislava: *Uzavírám vás do svého srdce. Životopis Josefa kardinála Berana*. CDK – ÚSTR, Brno – Praha 2009.

10 ABS, f. Hlavní správa rozvědky SNB (dále jen I. S-SNB), nesvazkové materiály, krabice (dále jen kr.) 0016, signatura (dále jen sign.) F-15-22, Zpráva o výsledcích a další spolupráci mezi MV ČSSR a MV PLR, 10. 6. 1964, čj. A/1-00107/010-64 – viz <http://www.ustrcr.cz/data/pdf/projekty/mezinarodni-spoluprace/plr/spoluprace03.pdf> (citováno k 3. 4. 2012).

a Výbor svobodné Evropy, RSE Mnichov i Deutsche Welle¹¹ chtěli *polští soudruzi* také jednat o ideologické diverzi Západu proti zemím socialistického tábora.

Dvě komise separátně zasedaly po dobu dvou dnů, ve složení: zástupci náčelníků správ plk. Mirosław Milewski¹², mjr. Paclík – „Novák“, náčelník V. (německého) odboru plk. Eugeniusz Pękala¹³, zástupce náčelníka 2. (německo-rakouského) odboru a expert na „západoněmecký revanšismus“ mjr. Jiří Karbus – „Kuchař“, zástupci náčelníků správ plk. dipl. Mikołaj Krupski¹⁴, pplk. Příhoda – „Pražský“ a náčelník oddělení odboru emigrace mjr. Kowalski¹⁵ i náčelník 6. odboru (zahraniční kontrarozvědka) mjr. Zdeněk Jodas – „Juran“, expert na Rádio Svobodná Evropa.

Závěrečné jednání proběhlo opět u plk. Sokolaka. Vedoucí každé pracovní skupiny společně popsali průběh jednání a navrhli závěry, s nimiž náčelník polské rozvědky vyslovil souhlas. Poté byla ještě čs. delegace přijata prvním náměstkem ministra vnitra PLR Moczarem. Pplk. Příhoda – „Pražský“ posléze konstatoval: *Rozhovory jak v komisích, tak i u vedoucích funkcionářů byly naprosto otevřené a srdečné a zejména z polské strany velmi dobře připraveny. Rovněž organizace našeho pobytu byla pečlivá. Záznamy o uzavřených dohovorech měly být zpracovány ke každé problematice samostatně a připojeny ke zprávě o návštěvě.*¹⁶

Zástupci I. správy MV při této příležitosti předali souhrnnou zprávu o Výboru pro svobodnou Evropu, Herderově institutu v Marburgu, současném postavení Sudetoněmeckého Landsmanschaftu (SdL) ve Spolkové republice Německo (dobově: NSR), dále informace o neúspěšném úsilí organizace vysídlených Němců získat podporu

11 Srov. Dokument č. 3.

12 Plk./gen. Mirosław Milewski (1928–2008) vystřídal od r. 1944 v bezpečnostním aparátu různé vedoucí funkce, mj. byl od 15. 11. 1962 do 14. 1. 1969 zástupcem náčelníka I. správy MV, od 15. 1. 1969 do 21. 1. 1971 náčelníkem I. správy MV, od 25. 1. 1971 do 8. 10. 1980 náměstkem ministra vnitra PLR zodpovědným za rozvědku; od 8. 11. 1980 do 31. 7. 1981 ministrem vnitra PLR a od 19. 7. 1981 do 14. 5. 1985 členem politbyra ÚV PSDS; byl obviněn z účasti na tzv. aféře „Železo“ a možném podílu na vraždě otce Jerzyho Popieluszka a propuštěn ze služby. Srov. jeho personální spis in *Archiv Institutu narodni paměti (Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej*, dále jen AIPN) ve Varšavě 0604/1629.

13 V záznamu nesprávně plk. Pěnkava. Mjr./plk. Eugeniusz Pękala (1925–2007?) působil od r. 1945 na různých postech v bezpečnostním aparátu, většinou u I. správy MV, 1955–1959 byl na rezidentuře v Bernu (Švýcarsko), od 1. 11. 1960 do 31. 10. 1963 zástupcem náčelníka II. a (po reorganizaci v květnu 1961) V. odboru (Německo), od 1. 11. 1963 do 14. 2. 1965 náčelníkem V. odboru I. správy MV, od 15. 2. 1965 do 31. 10. 1975 zástupcem náčelníka I. správy MV PLR, posléze na ministerstvu zahraničních věcí (mj. vedoucí polské vojenské mise v Západním Berlíně) a v tiskové agentuře PAP; je považován za blízkého ministru Mieczysławu Moczarovi a jeho skupině. Srov. jeho personální spis in *AIPN* 01737/117.

14 Plk. Mikołaj Krupski (nar. 1919) vystřídal od r. 1944 v bezpečnostním aparátu různé vedoucí funkce, byl mj. od 1. 5. 1961 do 4. 2. 1965 zástupce náčelníka I. správy MV a od 4. 2. 1965 do 9. 5. 1973 náčelníkem II. správy (správa kontrarozvědky) MV PLR; je považován za „princiální komunistu“. Srov. jeho personální spis in *AIPN* 003088/10.

15 Kowalski je v Polsku velmi rozšířené jméno, taktéž v bezpečnostním aparátu. Podle Dr. W. Bułhaka působili tehdy na I. správě MV nejméně čtyři Kowalští, zastávající vyšší pozice: Aleksander, Julian, Mieczysław a Jerzy. Na VIII. odboru (emigrace) působil kpt. Mieczysław Kowalski (nar. 1931), ovšem v nepříliš vysoké hodnosti „inspektor“; úřadujícím náčelníkem odboru byl plk. Edward Jankiewicz, jeho zástupcem plk. Henryk Wroblewicz. Není vyloučeno, že jeden z nich vystupoval pod krycím jménem „Kowalski“; v této souvislosti ale není jasné, proč by tomu tak nebylo i u ostatních.

16 Srov. Dokument č. 3.

veřejnosti v USA, zaměstnancích izraelského ministerstva zahraničí, identifikovaných jako údajní zpravodajští důstojníci a ideo-diverzi Západu vůči zemím socialistického tábora (toto mělo být téma nadcházejícího jednání v Praze). Polští soudruzi recipčně předali dokumenty o aktuálním formuláři Svobodné Evropy k vytěžování občanů vyjíždějících zpoza železné opony do zahraničí, svazek monitorů z poslední doby týkajících se Polska i Československa, stručné informace o Výboru a Rádiu Svobodná Evropa, čs. sekci ve Svobodné Evropě, seznam tematických otázek, zajímavých obě strany, k nimž si chtěli vyměňovat poznatky; po linii „západoněmeckého revanšismu“ ještě souhrnnou zprávu o německých bázích ve světě a seznam dokumentů z problematiky Svazu vyhnanců (BdV) a SdL.

Plk. Sokolak přistoupil na termín dalšího jednání po 15. lednu 1965, přičemž přislíbil, že povede delegaci ve složení člen vedení I. správy MV PLR, náčelníci odborů USA, Vatikán a izraelská rozvědka osobně. Pplk. Příhoda – „Pražský“ to komentoval: *Složení delegace odpovídá po „obsahové stránce“ dalšímu sledu jednání v Praze – kromě problému izraelské rozvědky. V tomto smyslu jsem chtěl provést upřesnění.* Náčelník polské rozvědky však považoval za prospěšné posoudit i tuto problematiku. A dále avizoval, že bude chtít realizovat výměnu zkušeností i o tématu „Ideologická diverze Západu proti ZST“ a navrhnout k dalšímu jednání problematiku vědecko-technické rozvědky a zahraniční kontrarozvědky (zejména BND).¹⁷

Před dalším vrcholným čs.-polským jednáním byl ministr vnitra ČSSR Josef Kudrna 24. července 1967 informován náčelníkem I. správy MV plk. Houskou o *dosavadní spolupráci s polskou rozvědkou*, přičemž zároveň obdržel návrh obsahu konzultací, který měl být upřesněn až po definitivním potvrzení organizace pobytu polské delegace.¹⁸ V příložené zprávě se konstatovalo, že spolupráce mezi oběma rozvědkami sice od roku 1964 doznala *určitého zlepšení*, hlavně v oblasti výměny informací, nicméně i tak zůstala na nejnižší úrovni – ve srovnání s ostatními socialistickými rozvědkami. Příčiny tohoto stavu prý byly *těžko vysvětlitelné*, nicméně zpráva zdůrazňovala značnou pasivitu *polských přátel* při snahách čs. rozvědky o *rozšíření a prohloubení vzájemné spolupráce*.

Z iniciativy I. správy MV měly být uskutečněny zejména obě konzultace (první k otázkám NSR ve Varšavě ve dnech 28.–31. listopadu 1964, druhá k problémům USA v polovině března 1965). *Tak např. ve dnech 10.–14. března 1965 byla z iniciativy čs. strany provedena jednání k otázkám Vatikánu, SE, Rakousku i po linii aktivních opatření. Od této doby se žádná další konzultace neuskutečnila. Spolupráce pokračovala pouze ve výměně informačního materiálu a ve vzájemném plnění operativních požadavků. I v tomto směru je bilance pro čs. stranu více než příznivá.* Od ledna 1965 do července 1967 měla I. správa MV polské rozvědky zaslat 253 zpráv a informací, přičemž obdržela pouze 61 zpráv a informací.

Náčelník správy rozvědky MV upozorňoval na markantní rozdíl v množství předaných informací. *Pokud jde o obsahovou stránku, jedná se z polské strany z větší části o poznatky vojenského charakteru nebo z oblasti ekonomické.* Pouze dvě z nich mohly být v daném

17 ABS, f. I. S-SNB, kr. 0016, sign. F-15-22, Zpráva o jednáních s vedením rozvědky PLR ve Varšavě ve dnech 28.–31. 10. 1964, 2. 11. 1964, čj. A-00351/01064.

18 Tamtéž, průvodní dopis plk. J. Housky ministru vnitra ČSSR J. Kudrnovi, 24. 7. 1967, čj. A-00110/010-67.

období využity k informování čs. ministerstva zahraničních věcí. *Obdrželi jsme pouze jednu zprávu, týkající se vatikánské problematiky, i když je nám známo, že se v rámci polské rozvědky jedná o problematiku klíčovou a efektivněji zpracovávanou než v čs. rozvědce. Z naší strany bylo k otázkám Vatikánu předáno – za stejnou dobu – pět souborných zpráv.* Za mimořádně zajímavý byl např. považován fakt, že k problémům NATO a Francie nebo k relaci USA – země socialistického tábora čs. rozvědka neobdržela ani jednu zprávu.

Plk. Houska sebekriticky uvedl, že ani čs. rozvědka neplnila všechny požadavky. *Příčinou nesplnění je většinou odlišné zaměření naší služby (na př. výměna informací o protikomunistických a slavistických ústavech). Polská rozvědka se touto problematikou zabývá v plné šíři, čs. rozvědka je zaměřena pouze na několik vědeckých pracovišť.*

Náčelník čs. rozvědky v této souvislosti doporučoval soustředit se i nadále se po linii rozvědek na plnění „dohod“ (uvozovky v originále, pozn. aut.) z roku 1964 – především z hlediska výměny informací. V oblasti konkrétních konzultací chtěl respektovat polské návrhy, nicméně iniciativně je nenavrhovat. Jednání s vedením polské rozvědky měla podle jeho názoru i nadále smysl především po liniích NSR – Vatikán, zahraniční kontrarozvědky a odboru aktivních opatření.¹⁹

Jednání mezi vedením ministerstev vnitřních, které proběhlo v Praze ve dnech 18. až 20. září 1967, se zúčastnili mj. polský ministr vnitřních div. gen. Moczar, plk. Sokolak i plk. dipl. Krupski, ten již ve funkci náčelníka správy kontrarozvědky MV PLR. Na čs. straně se pod vedením ministra Josefa Kudrny na jednání podíleli také náměstek plk. Záruba a plk. Houska. Po „kritickém“ zhodnocení vzájemných vztahů dospěly obě delegace k závěru, že dosavadní spolupráce byla sice *mnohostranná, avšak postrádala soustavnost, byť přispěla k oboustranně prospěšnému vyřešení řady případů a problémů*, neprobíhala dosud *v dostatečné míře*. I přes doporučení plk. Housky se obě strany rozhodly vrátit k extenzivnímu sběru „rozvědných“ informací, *důležitých pro obě země, z oblasti politických, vojenských a ekonomických problémů, týkajících se zejména NSR, USA, Izraele, Rakouska, Anglie, Vatikánu, NATO a mezinárodních sionistických organizací*. Obdobně měly být mj. získávány a průběžně vyměňovány informace také z Francie a Itálie.²⁰

Dokument č. 1

1964, 15. června – Praha. Informační zpráva náčelníka správy rozvědky ministerstva vnitřních ČSSR plk. Josefa Housky o jednání s náčelníkem I. správy ministerstva vnitřních PLR plk. Henrykem Sokolakem, které proběhlo ve Varšavě 8. – 11. června 1964.

Delegaci MV – ČSSR se dostalo velmi srdečného přijetí. Všechna jednání byla otevřená a upřímná.

¹⁹ Tamtéž, Zpráva o spolupráci mezi čs. a polskou rozvědkou vyplývající ze vzájemných „DOHOD“ podepsaných ministry vnitřních v červnu 1964 ve Varšavě.

²⁰ Viz <http://www.usrcr.cz/data/pdf/projekty/mezinarodni-spoluprace/plr/spoluprace05.pdf> (citováno k 3. 4. 2012), Protokol o jednání mezi ministry MV ČSSR a PLR, které se konalo v Praze ve dnech 18.–20. září 1967.

Konsultace probíhaly na MV, v kanceláři náčelníka 1. správy MV (1. department). Protokol o vzájemné spolupráci a konkrétní závěry byly dne 10. 6. 1964 potvrzeny oběma ministry s tím, že budou ročně kontrolovány a obnovovány (viz příloha).²¹

Několik poznámek zásadnějšího charakteru, týkajících se organizace i operativních zkušeností polských soudruhů:

1) 1. správa MV – tak jako státní bezpečnost je podřízena 1. náměstkovi ministra s. MOČAROVÍ.

2) Centrála má 261 systemisovaných míst, v legalisaci a v zahraničí je asi 370 pracovníků.²²

3) Do legalizačních úřadů jsou pracovníci zařazováni tak, aby byli plně zakonspirováni na pracovišti i před pracovníky centrály. Jsou řízeni náč. nebo zást. náč. odboru. Ani na rezidenturách se navzájem neznají, individuálně řídí rezident.

4) Organisace

Náčelník správy má 2 zástupce, společně řídí 11. odborů a 2 oddělení.

1. odbor – školský²³ (asi 15 lidí) – jsou tam nejzkušenější pracovníci. Provádějí výběr a individuální přípravu každého nového pracovníka (2x týdně po zaměstnání po dobu 2 – 4 let).

Každý pracovník rozvědky musí dát během roku návrh na 3 kandidáty do rozvědky. Jsou přijímáni na zkoušku na 3 měsíce „jako kádrový agent“ – teprve potom jako příslušník. S touto metodou mají dobré zkušenosti.

2. odbor – neutrální země Asie, Afriky a Izrael.²⁴

Práce v nich je řízena proti hlavnímu nepříteli a to: USA, NSR, Anglie, Francie, Vatikán a Itálie.

3. odbor – zahraniční kontrarozvědka²⁵

(ochrana ZÚ, rezidentur, rozpracování rozvědných, kontrarozvědných a policejních orgánů)

4. odbor – USA, Anglie, Kanada, Mexiko

(v Latinské Americe nepracují)²⁶

21 Příloha nebyla přiložena.

22 Archivní materiály potvrzují přesnost těchto údajů, k 1. 11. 1963 mělo jít o 262 osob v centrále a 360 s „neoficiálním“ statutem (tj. legalizovaných), včetně zahraničí. Srov. AIPN 01782/5, zpráva o kádrové politice na I. správě MV (1984), s. 5.

23 Velmi pravděpodobně označován také jako „sektor W“. Důvodem vzniku tohoto odboru bylo zrušení zpravodajské školy v důsledku reorganizace I. správy MV jako důsledek útěku defektorů v letech 1960–1963; v jeho čele působil plk. Jerzy Kozera (červen 1964).

24 Označován také jako „sektor T“. Odbor byl postaven na samostatné sekci „N“ (neutrální země), existoval v letech 1963–1965; nejdůležitější úkoly (tj. „semito-izraelské“ otázky) převzal III. odbor – zahraniční kontrarozvědka; úřadujícím náčelníkem byl kpt. Józef Osek (červen 1964), pozdější gen., náčelník I. správy MV (1971–1974).

25 Označován také jako „sektor J“. Popis pracovní náplně potvrzují i další zdroje; jeho náčelníkem byl v červnu 1964 plk. Boleslaw Marczuk n. Martiuk (červen 1964).

26 Označován také jako „sektor F“. Informace o omezené aktivitě v Latinské Americe nejsou zcela přesné; v r. 1963 byly zrušeny rezidentury pouze v Brazílii a Argentíně, v Mexiku a ve Venezuele však zůstaly zachovány; náčelníkem byl kpt. Antoni Czajer (červen 1964).

5. odbor – NSR²⁷

(včetně Švédska, Dánska, Holandska, Rakouska, Švýcarska)

rozdělení na 3 úseky:

- politický
- revanšismus
- rozpracování BND

6. odbor – Francie, Vatikán, Itálie, Belgie²⁸

nejsilnější obsazení je po linii Vatikánu.

7. odbor – vědecko-technická rozvědka²⁹

pracuje ve třech skupinách:

- materiály pro polský národní průmysl,
- materiály po linii atom. fyziky, ZHN, chemie, strojírenství,
- stipendisté (3 lidi)

8. odbor – emigrace a SE³⁰

9. odbor – operativní technika³¹

(radiospojení, foto, tajnopis)

má 20 lidí, přičemž na správě pracuje pouze vedení odboru, pracovníci jsou zařazeni na pracovištích správy operativní techniky. Jsou na stavech 1. správy MV, jsou jí řízeni, ale používají pracovišť technické správy.

10. odbor – info – odbor – 32 lidí³²

11. odbor – hospodářsko-finanční³³

– oddělení operativní evidence³⁴

– oddělení šifry (zajímavé, že zde pracují pouze starší ženy, které mají rodiny!)

Z tohoto oddělení je zákaz výjezdu do zahraničí!).³⁵

27 Označován také jako „sektor C“; náčelníkem plk. Pękala, viz výše. Popis činnosti tohoto odboru se shoduje s jinými prameny, až na fakt, že zde není zmíněn velmi důležitý „úsek/zespól“ spolupracující s „linií N“ (nelegálové).

28 Označován také jako „sektor D“; popis jeho činnosti je potvrzen dalšími zdroji; úřadujícím náčelníkem byl mjr. Wojciech Młynarski (červen 1964).

29 Označován také jako „sektor G“; popis jeho náplně práce není zcela přesný; v rámci odboru působily tři úseky: 1. úsek – analýza tendencí v domácím a zahraničním průmyslu a ekonomice; plánování a řízení operací; 2. úsek – realizace „anti-import“ úkolů, vycházejících z potřeb polského průmyslu (ministerstev), případně dalších státních či mezinárodních orgánů (zřejmě pašování embargovaných produktů, pozn. aut.); 3. úsek – koordinace činnosti úseků 1 a 2 (především prostřednictvím legalizovaných důstojníků a zdrojů umístěných v různých polských institucích napojených na průmysl a zahraniční obchod); náčelníkem byl kpt. Adam Krzysztoporski (červen 1964), později gen. a náčelník III. správy MV (vnitřní politická policie, známá jako SB).

30 Označován také jako „sektor L“; úřadujícím náčelníkem byl plk. Edward Jankiewicz (červen 1964).

31 Označován také jako „sektor O“; náčelníkem byl plukovník Władysław Madura (červen 1964).

32 Označován také jako „sektor K“; náčelníkem byl kpt. Wiktor Pianowski (červen 1964).

33 Podpůrný odbor (doprava, rozpočet); od r. 1964 také zodpovědný za „operační“ archiv; náčelníkem byl pravděpodobně plk. Janusz Głodkiewitz (červen 1964).

34 Šlo o 1. samostatné oddělení I. správy MV; náčelníkem byl plk. Janusz Tolsdorff (červen 1964).

35 Podle Dr. W. Bulhaka nebyla „šifra“ v kompetenci I. správy MV, ale samostatného Biura „A“ ministerstva vnitra (kromě pracovní kontroly šifer úředníků působících v zahraničí).

1. správa MV – PLR nemá vlastní kádrový úsek. Na správě kádrů je pouze speciální kádrová skupina, zajišťující úkoly rozvědky.³⁶ Stejně nejsou v organizaci polské rozvědky specialisovány odbory nelegální služby, přestože je – podle slov náčelníka správy – touto metodou intenzivně pracováno. Stav je takový, že na linijských odborech jsou 4 – 6 členné skupiny, které se problematikou nelegální rozvědky zabývají.³⁷

Další zajímavostí je přijímání nových pracovníků z kontrarozvědky. Polští soudruzi je zařazují na 2 roky na šifru nebo kurýrku, pracují s nimi jako s „kádrovými agenty“, studují je a teprve potom zařazují na jednotlivé odbory nebo vrací kontrarozvědce. Podle vyjádření náčelníka správy je v rozvědce vysoký stupeň všeobecného vzdělání; 57% pracovníků má vysokoškolské vzdělání, 18% na vysoké škole, 19% má středoškolské vzdělání a pouze 6% má nižší vzdělání než střední školu.³⁸

Z operativních poznatků je nejzajímavější názor na rozvědnou práci v Lucembursku, kde byl ještě před rokem polský konsulát plně obsazený kádrovými příslušníky. Zkušenosti polských přátel jsou velmi špatné. Jde o malé město, kde je těžká vlastní kontrola, BND silně pracuje a udržuje velmi úzké kontakty s kontrarozvědnými orgány Lucemburska, které jsou početné a vcelku na dobré úrovni.

Zvláštností polské rozvědky je její silné soustředění na 4 problémy:

- Vatikán
- německý revanšismus
- vlastní emigrace
- činnost izraelské rozvědky

V tomto směru může být i dobrá úroveň a výslednost rozvědné práce. Rozvojové země Afriky a Asie i Latinská Amerika jsou zřejmě rozpracovávány pouze okrajově nebo vůbec ne. Organizační struktura se mě jeví jako zastaralá.

Náčelníkem 1. správy MV – PLR je plukovník Henryk SOKOLAK, asi 43 – 45 letý, málomluvný, ale upřímný soudruh, zkušený operativce, trochu těžkopádný, pochází z Poznaň. V době války byl vězněn v Buchenwaldu. Po válce začal pracovat v bezpečnosti (byl náčelníkem vojvodstva Poznaň), v roce 1947 přešel pracovat do rozvědky. Byl dvakrát v zahraničí (3 roky rezidentem v Berlíně). Po druhém návratu jmenován zástupcem náčelníka 1. správy MV. V roce 1963 se stal náčelníkem správy. Odborným koníčkem je problém NSR a revanšismus, je vášnivý rybář a lovec.³⁹

36 Po kádrové stránce byla 1. správa MV v kompetenci VII. odboru správy kádrů MV PLR; náčelníkem byl 1964 mjr. Piotr Kardasz (červen 1964).

37 Samostatné odbory I. „A“ a I. „N“ zodpovědné za nelegální rozvědku byly rozpuštěny v r. 1961 v důsledku útoku defektorů. Nelegální úseky byly organizovány v rámci „teritoriálních“ odborů, zejména pak „německého“. Odbor nelegální rozvědky (II.) byl obnoven v r. 1970.

38 Situace byla v r. 1964 následující: 265 důstojníků s vyšším vzděláním, 171 absolvovalo vzdělání druhého stupně a 61 základní školu. AIPN 01782/5, zpráva o kádrové politice na I. správě MV (1984), s. 27.

39 Plk. Henryk Sokolak, vl. jménem Henryk Mikolajczak (1921–1984); informace o jeho službě nejsou přesné ve všech detailech. Během druhé světové války působil v komunistické podzemní organizaci v KT Buchenwald (1940–1945), v r. 1945 nejprve vstoupil do služeb aparátu komunistické strany, poté na jaře 1946 do bezpečnostního aparátu Poznaňského regionu, avšak brzy vážně onemocněl (tuberkulóza); po dlouhé léčbě byl v roce 1949 jako učitel přemístěn do Varšavy a poté se stal velitelem společné civilně-vojenské zpravodajské školy. V důsledku reorganizace komunistické rozvědky od r. 1950 působil

Při návštěvě mu byl předán „škorpion“ (samopal vzor 62). Mně na letišti předal balíček, v němž bylo transistorové radio japonské značky.

[...] ⁴⁰

Archiv bezpečnostních složek, f. Hlavní správa rozvědky SNB, nesvazková agenda, kr. 0016, sign. F 15-22, Informační zpráva o jednání s náčelníkem 1. správy MV PLR plk. SOKOLAKEM ve dnech 8.–11. června 1964, 15. 6. 1964.

Dokument č. 2

1964, 22. června – Praha. Úkoly vyplývající z Dohody s polskou rozvědkou, čj. A/1-00107/010-64

Ve dnech 8. – 10. června t. r. bylo uskutečněno jednání vedoucích funkcionářů MV – ČSSR a PLR o rozšíření a prohloubení vzájemné spolupráce, včetně rozvědné linie.

Na základě potvrzení dohody oběma ministry vyplývají pro 1. správu MV ČSSR následující úkoly:

1. a 9. odbor:

1) K získání lepšího přehledu a aktivnímu členění orgánům psychologické války provést výměnu materiálů, týkajících se činnosti USA, protikomunistických a slavistických ústavů na univerzitách:

a) KOLUMBIJSKÁ UNIVERSITA:

- Ruský institut (Russian Institute);
- Výzkumný ústav v otázkách komunismu (The Research Institute of Communist Affairs);
- Výzkumný ústav v otázkách války a míru (The Institute of War and Peace Studies);
- Centr výzkumu národního důchodu ve vých. Evropě (Research Project on National Income in East Europe);
- Centr Výzkumu vých. Evropy (Program of East Central Europe)

b) STANFORDSKÁ UNIVERSITA:

- Ústav války, revoluce a míru;
- Hooverova knihovna

na VII. odboru Ministerstva státní bezpečnosti, následně byl náčelníkem rezidentury v Paříži (1952–1953) a v Berlíně (1953–1956), kde používal krycí jméno „Halecki“; od 28. 11. 1956 do 6. 4. 1961 byl zástupcem náčelníka I. správy MV, od 17. 4. 1961 do 15. 1. 1969 náčelníkem I. správy MV; propuštěn po konfliktu s vlivným náměstkem ministra vnitra F. Szlachcicem, posléze působil jako specialista na polsko-německé vztahy na ministerstvu zahraničních věcí PLR (mj. na polském velvyslanectví v NDR, jako ředitel IV. odboru MZV a poté velvyslanec v Tunisku). Srov. KOCHAŃSKI, Aleksander: Sokolak Henryk. In: *Polski Słownik Biograficzny*, tom XL/1. Polska Akademia Nauk – Polska Akademia Umiejętności, Instytut Historii PAN – Wydawnictwo Towarzystwa Naukowego SOCIETAS VISTULANA, Kraków 2000, s. 25–27; KWIECIŃSKI, Stanisław: *Henryk Sokolak 1921–1984*. Warszawa 1989; jeho personální spis in AIPN 003175/8.

40 Vlastnoruční podpis náčelníka I. správy MV plk. Josefa Housky.

c) HARVARDSKÁ UNIVERSITA:

- Centr Výzkumu otázek mezinárodních vztahů;
- Výzkumný centr otázek současného Ruska

d) FORDHAMSKÁ UNIVERSITA:

- Institut výzkumu současného Ruska

e) UNIVERSITA V INDIANĚ:

- Východoevropské oddělení na slavistické fakultě

f) UNIVERSITA V BERKELEY:

- Centr slavistických výzkumů

g) UNIVERSITA V PRINCETONU:

- Centr výzkumu mezinárodních otázek

(rozpracovává problémy, týkající se národní bezpečnosti USA a válečné strategie. Zabývá se také otázkami komunistického pronikání a propracováním metod boje s touto infiltrací)

i) AMERICKÝ VĚDECKO – VÝZKUMNÝ ÚSTAV v N. Yorku

(Research Institute of America);

j) Ústav americké strategie v Chicagu

(Institute for American Strategy in Chicago)

2) Za účelem prohloubení poznatků o CIA budou vzájemně předány informační materiály, jež mají k dispozici obě strany.

3) K prohloubení operativní práce na území Latinské Ameriky předá československá strana materiály, obsahující poznatky o možnostech, jež se naskýtají v těchto zemích.

4) Po výměně informačních materiálů se v říjnu t. r. v Praze sejdou představitelé obou stran ke konkrétnímu projednání operativních otázek a vymění si názory na společná opatření, týkající se USA.

2., 6. a 9. odbor:

1) Na úseku boje proti západoněmeckému revanšismu je třeba si vyměnit informace a připravit materiály, jež umožní:

- a) kompromitovat čelné revanšistické činitele;
- b) úspěšně bojovat proti činnosti východních ústavů

Konkrétně:

- výměna informací o „Svazu vyhnanců“ a jiných revanšistických organizacích, kompromitování jejich činnosti;

- kompromitování předních činitelů „Svazu vyhnanců“, jako na příklad: Oto ULITZ, Karl SCHELHAUS, Karl CRAMER, Alfred GILLE, Oto EGBERT, Hans KRANHALS, Bolko von Richthofen, Erich BIRKE, Herman RASCHOHOFER, Karl KURTH, Klaus MEHNERT, Gotthold RHODE, Kurt RABL;

- izolovat od sfér činnosti BdV následující vědce, kteří objektivně píšou o ZST: Boris MEISSNER, Georgie GEILKE, Richard BREYER, Siegfried BASKE, Georg STADTMÜLLER, prof. USCHAKOW, prof. OLLESCH;

- rozpracování a výměna materiálů o následujících institucích:
Východní institut v Mnichově;
Východní institut v Marburgu (Herderův inst.);
Východní institut v západním Berlíně;
GAK – Göttninger Arbeitskreis Bundeszentrale für Heimatdienst;
Východní institut v Düsseldorfu

2) Po výměně informačních materiálů se v září t. r. ve Varšavě sejdou představitelé obou stran ke konkrétnímu projednání operativních otázek a vymění si názory na společná opatření, týkající se NSR, Rakouska a revanšismu.

2., 3. a 9. odbor:

- 1) provádět systematickou výměnu informací o hlavních směrech politiky Vatikánu vůči zemím socialistického tábora, rozpracování osob, organizujících tuto politiku a činnost Státního sekretariátu i kongregace pro zvláštní církevní věci;
- 2) určení role a činnosti kardinála KÖNIGA v politice Vatikánu ve vztahu k našim zemím; odhalování vatikánských center ve Vídni, spojení a činnost těchto center v našich zemích;
- 3) využití operativních možností obou našich služeb k proniknutí do polské i československé delegace biskupů na třetí zasedání koncilu;
- 4) provést konsultace po linii Vatikánu v říjnu t. r. v Praze.

2., 6. a 9. odbor:

- 1) K prohloubení operativních poznatků a k úspěšnému boji proti činnosti Výboru pro svobodnou Evropu a vysílací SVOBODNÁ EVROPA vyměňovat si informační materiály a pak koordinovat společná opatření ke kompromitaci těchto organizací a jejich hlavních představitelů. Výměna informací a společná opatření se konkrétně týkají:
 - a) – vedení Výboru pro svobodnou Evropu v New Yorku;
– Rady SVOBODNÉ EVROPY v Mnichově;
– center SVOBODNÉ EVROPY ve Vídni, Římě, Bonnu, západním Berlíně, Paříži, atd.
 - b) údaje o Polácích nebo Čechoslovácích, pracujících ve SVOBODNÉ EVROPĚ;
 - c) metody získávání, zpracování a využití informací od občanů socialistických zemí;
 - d) způsob provádění dotazníkových akcí mezi občany socialistických zemí, přijíždějících na Západ;
 - e) mobilizační plány SVOBODNÉ EVROPY;
 - f) plány SVOBODNÉ EVROPY na provádění diversních akcí
- 2) Vyjasnění, zda je možné provést společná operativní a aktivní opatření vůči některým speciálním úsekům SE a jednotlivým osobám, jako na příklad:
 - operativní oddělení Výboru SE pro otázky organizace politické emigrace (Operating Division – Exile Political Organisation), působící v New Yorku a Londýně;
 - oddělení analýzy a výzkumu zájmových zemí v Mnichově (Target Area Research and Analysis Department) – ředitel: plukovník Paul COLLIUS;
 - oddělení výzkumu mínění posluchačů v Mnichově (Audience Research Department) – ředitel: Henry O. HART.

3) Rozpracování a výměna informací o DEUTSCHE WELLE (polští přátelé nám zašlou široký dokument o DEUTSCHE WELLE.)

2. a 6. odbor:

1) Vzhledem k tomu, že čs. strana neprovádí na izraelském území rozpracování po linii rozvědky a vnější kontrarozvědky, budou jí předány materiály, jež jí pomohou provádět operativní práci proti rozvědným a sionistickým izraelským centrům proti našemu táboru na rakouském území.

2) Čs. strana soustředí a předá informace o činnosti izraelské rozvědky – především v oblasti rozvojových zemí, na BSV.

6. a 10. odbor:

1) Pro potřeby rozvědné i kontrarozvědné činnosti bude polské straně umožněna práce v turistickém pásmu Bratislavy;

2) Za tím účelem předá československá strana informativní zprávu „O hraničním režimu na československo-rakouské hranici v souvislosti s cizineckým ruchem a možností jeho využití pro kontrarozvědné i rozvědné cíle“.

K zajištění uvedených úkolů

u k l á d á m

1) ss. PRAŽSKÉMU⁴¹, NOVÁKOVI⁴², KARHANOVÍ⁴³:

- seznámit s DOHODOU příslušné náčelníky;
- zajistit zpracování požadovaných informací;
- zajistit zařazení jednotlivých úkolů do plánů práce;
- systematicky sledovat plnění jednotlivých bodů DOHODY;
- o výsledcích spolupráce předložit písemnou zprávu;

do 1. 6. 1965

2) ss. PRAŽSKÉMU, ŽEMLOVI⁴⁴:

– zajistit zpracování informace o využití cizineckého ruchu v Bratislavě pro zájmy rozvědky i kontrarozvědky;

do 15. 7. 1964

41) Pplk./plk. Jan Příhoda (nar. 22. 1. 1921), krycím jménem „Pražský“, byl od 1. 1. 1955 do 1. 6. 1966 zástupcem náčelníka I. správy MV, od června 1966 do května 1969 náčelníkem rezidentury Vídeň, od 1. 2. 1970 náčelníkem 2. odboru správy „B“ I. správy FMV, 31. 12. 1970 byl propuštěn ze služebního poměru příslušníka SNB.

42) Mjr./pplk. JUDr. Jan Paclík (nar. 20. 10. 1924), krycím jménem „Novák“, byl od 1. 3. 1961 zástupcem náčelníka I. správy MV, od 1. 6. 1966 do 30. 4. 1969 I. zástupcem náčelníka I. správy MV, od 1. 5. 1969 do 31. 3. 1970 náčelníkem 2. odboru správy „A“ I. správy FMV, 31. 7. 1970 byl propuštěn ze služebního poměru příslušníka SNB.

43) Mjr./pplk. Josef Kalina (nar. 7. 3. 1925), krycím jménem „Karhan“, byl od 1. 3. 1961 od 31. 5. 1966 zástupcem náčelníka I. správy MV, 1966–1969 náčelníkem rezidentury Londýn, 31. 3. 1971 byl propuštěn ze služebního poměru příslušníka SNB.

44) Pplk./plk. PhDr. Zdeněk Žlábek (nar. 11. 10. 1925), krycím jménem „Žemla“, byl od 1. 6. 1962 do 28. 2. 1969 zástupcem náčelníka I. správy MV, od 1. 3. 1969 zatímne ustanoven náčelníkem správy „D“ I. správy FMV (1. 5. 1969 ustanoven), od 1. 8. 1972 dočasně ustanoven do funkce I. zástupce náčelníka I. správy FMV (1. 7. 1973 ustanoven), 14. 6. 1980 odvolán.

3) ss. NOVÁKOVI, KARHANOVI:

- zajistit zpracování zprávy o možnostech, podmínkách a metodice rozvědné práce v zemích Latinské Ameriky v souvislosti s pronikáním do USA;

do 30. 7. 1964

4) s. PRAŽSKÉMU:

- zodpovídat za přípravu jednání v září t. r. ve Varšavě
složení delegace: ss. Pražský, Novák, náčelník 2. odboru, zástupce náčelníka 6. odboru, zástupce náčelníka 8. odboru

do 30. 8. 1964

5) s. NOVÁKOVI:

- zodpovídat za přípravu jednání v říjnu t. r. v Praze. Jednání budou vedena po linii:
náč. 1. odboru
náč. 3. odboru
náč. 9. odboru

do 30. 9. 1964

plk. HOUSKA⁴⁵

Vyhotoveno 5x:

1 x dok. středisko,
4 x zástupci (ss. Pražský, Novák, Karhan, Žemla)

Archiv bezpečnostních složek, f. Hlavní správa rozvědky SNB, nesvazková agenda, kr. 0016, sign. F 15-22, Úkoly vyplývající z Dohody s polskou rozvědkou.

Dokument č. 3

1964, 31. října – Praha. Záznam pplk. Jana Příhody – „Pražského“ a pplk. Zdeňka Jodase – „Jurana“ o rozhovorech a dohoda o spolupráci polské a čs. rozvědky při rozpracování objektů „Svobodná Evropa“ a „Deutsche Welle“

V úvodu se obě strany vzájemně informovaly o současném stavu znalosti objektů, o úkolech a cílech, které si kladou při jejich rozpracování, o základní metodice a pracovních postupech. Jednání, i když byla s naprostou otevřeností, nevybočila ze zásad nutného „utajení“ konkrétních agenturních údajů.

Ze strany polských přátel byla tato úvodní část velmi podrobná (až zbytečně šla do známých podrobností) a celkem byli v tomto „pojetí“ lépe připraveni než naše strana.

Z jejich výkladu jsme přišli k závěru, že objektům SE přikládají značný význam, chápou ho daleko „političtěji“ než my a v problematice emigrace staví rozpracování těchto objektů na první místo. Rozdílnost přístupu a pojetí vyplývá zřejmě z toho, že jejich emigrace je daleko více „organizovanější, akceschopnější“ a mnohem početnější než naše (početně převyšuje asi 5 – 6 x) a také, že její „činnost“ více pociťují z kontra-rozvědného hlediska doma.

⁴⁵ Josef Houska (nar. 13. 10. 1924) byl náčelníkem I. správy MV od 22. 11. 1961 do 31. 7. 1968.

Druhým důvodem pravděpodobně bude stupeň poznání – konkrétně objektů Svobodné Evropy. Pracují totiž na těchto objektech soustředěně asi 1 rok a zdá se, že zde mají poměrně slušné výsledky (i když zde jde zřejmě o počáteční materiály, které jsou „vždy zajímavé“).

Tomuto pojetí a zaměření odpovídají také síly, které se rozpracováním objektů SE zabývají. V centrále na objektech SE pracuje celé oddělení v počtu 1 + 9 (na rezidenturách počet neznáme) a samostatný studijně-analytický úsek, který eviduje a analyzuje oficiální a možné agenturní prameny SE (monitoring SE). SE dělají v plném rozsahu, tzv. Výbor SE v New Yorku, Radio SE Mnichov, pobočky SE ve Vídni, v Římě, v západním Berlíně atd.

Pracují na tomto objektu s přibližnou intenzitou a pozorností, která mu byla věnována námi asi tak před pěti lety (i když tolik pracovníků se tímto problémem u nás nikdy nezabývalo).

Poté jsme vysvětlili polským přátelům naše pojetí a možnosti rozpracování objektů SE. (Z komplexu objektů SE děláme objektově pouze RSE Mnichov a pobočku SE Vídeň, chápeme tyto objekty jako „pomocné“ při rozpracování USA rozvědky, úspěšnost a dopad jejich vysílání se ve srovnání s minulostí podstatně na našem území snížil atd.)

Sdělili jsme jim některé naše poslední poznatky, že program se podstatně mění, že hledají „nové kádry“ pro české oddělení, aby mohli program aktualizovat, větší orientace na mládež atd.

Po vzájemné výměně zkušeností z metodiky práce při rozpracování SE – která se u obou rozvědek v podstatě shoduje – bylo přistoupeno k formulování dohody o spolupráci.

Dohovořeny byly tyto zásady:

- 1) Obě strany si budou vzájemně vyměňovat
 - a) informace, zprávy a dokumenty získané agenturní či oficiální cestou z objektů SE, dotýkající se zájmů jedné ze stran, zejména se zaměřením
 - na spojení a finanční podporu SE oficiálními místy USA,
 - na oddělení evidence a analýzy RSE,
 - na bezpečnostní oddělení RSE,
 - na odhalování konspiračních bytů, kde probíhá vytěžování občanů z PLR a ČSSR zaměstnanci RSE,
 - na odhalování KA používaných dopisovateli SE z našich zemí,
 - na oddělení RSE, které se zabývá výrobou fals-dokumentů k legalizování pobytu vyjíždějících občanů z našich zemí do třetích zemí.
 - b) informace o zaměstnancích SE polské, české a slovenské národnosti (návodky, typy).
- 2) Polská strana je zainteresována na získávání informací z pobočných objektů SE
 - západoevropské oper. oddělení SE se sídlem v Londýně
 - oddělení operací v komunistickém bloku (jde o oddělení ACENU).

3) Polská strana se zavazuje získávat a předávat informace k osobám, u kterých bylo v průběhu rozhovorů zjištěno, že mají určité agenturní možnosti:

- Dr. LUŽA, emigrant žijící ve Vídni⁴⁶
- Bronislav BOREK, sekretářky SE (u níž jsou zjištěny verbovací motivy)
- Dr. Zdeněk ŠANDA, zaměstnanec SE, spoluautor ankety k vytěžování osob ze ZST
- Daniel TRUTNOVSKÝ, zaměstnanec SE, působící pro země LA
- KYPĚNA, vedoucí nové pobočky SE v Norimberku.⁴⁷

Současně jsme požádali polské přátele k získávání informací o P. TIGRIDOVI, vydavateli emigr. časopisu „Svědectví“ v Paříži, kde mají také určité agenturní možnosti.

4) Naše strana se zavázala dodatečně

- předat zprávu o RSE v Mnichově, včetně plánů a fotodokumentace objektu, režimu ochrany atd.
- zpětně vytěžit naše materiály zda se v nich nenachází poznatky k osobám polského původu (včetně vytěžení navrátilců z SE, jako syn ŠUNDOVÉ atp.),
- předat zprávu o „právním“ postavení SE ve Vídni,
- předat naše poznatky o „legálnosti“ vysílání RSE z hlediska mezinárodních úmluv,
- předat naše poznatky o Američanech, zaměstnancích SE (i z minulosti), kteří jsou zjištěni jako kádroví rozvědčící USA rozvědky.

(Považovali jsme tyto materiály za zastaralé, ale po zjištění, že pracují na těchto objektech pouze rok, jsme přislíbili jejich zaslání.)

5) Obě strany se pokusí v průběhu roku 1965 získat k návratu domů některého ze zaměstnanců SE (každá strana 1 – 2) a provést AO proti tomuto objektu formou tiskové konference v přibližně shodném časovém sledu.

6) K Deutsche Welle

Vzhledem k tomu, že obě strany jsou při rozpracování tohoto objektu v počátečním stadiu, zavazují se vyměňovat si základní informace o tomto objektu, jakož i o zaměstnancích polského, českého či slovenského původu.

7) Obě strany považují za účelné 1x za rok provádět kontrolu plnění dohod a vzájemnou výměnu zkušeností při rozpracování objektů SE a Deutsche Welle na úrovni náčelníků odborů.

pplk. Pražský
pplk. Juran⁴⁸

46 Radomír Luža (1922–2009) byl I. správou MV rozpracováván v akci „Louka“. LUŽA, Radomír: *Československá sociální demokracie. Kapitoly z let exilu 1948–1989*. ČSDS – Nakladatelství Doplněk, Praha – Brno 2001, s. 104–105. Srov. ABS, f. Odbor pro mezinárodní styky (A 11), inv. j. 1174. Radomír LUŽA – ibn-formace a odpověď do PLR, čj. Sv-002374/30-66.

47 Srov. ŽÁČEK, Pavel: *Menší sestra I. Vznik a vývoj První správy ministerstva vnitř 1953–1959. Edice dokumentů*. Nakladatelství Prius, Brno 2004, s. 69.

48 Pplk. JUDr. Zdeněk Jodas – „Juran“ (nar. 9. 2. 1925) byl od 1. 10. 1964, resp. 1. 12. 1964 do 31. 5. 1969

Opatření k realizaci dohovorů.

- 1) Do 1 měsíce budou zpětně vyhodnoceny naše materiály a zaslány polským přátelům (ve smyslu dohovorů).
- 2) Průběžně bude úkolována agentura pracující po linii SE k získávání poznatků pro polské přátele.
- 3) Náčelník 5. oddělení 6. odboru s. Pýcha⁴⁹ zodpovídá za zasílání všech aktuálních zpráv.
- 4) Pro odeslané a přijaté zprávy povede samostatný přehled.
- 5) Do 1 roku připraví vedení 6. odboru vyhodnocení spolupráce a náměty na další prohloubení.
- 6) Problematika SE bude posílena o 1 operativního pracovníka.

Archiv bezpečnostních složek, f. Hlavní správa rozvědky SNB, nesvazková agenda, kr. 0016, sign. F 15-22, Záznam o rozhovorech a dohoda o spolupráci polské a čs. rozvědky při rozpracování objektů „Svobodná Evropa“ a „Deutsche Welle“.

náčelníkem 6. odboru I. správy MV, od 1. 6. 1969 náčelníkem 2. odboru správy „B“ I. správy FMV, posléze propuštěn z řad příslušníků SNB; po reaktivování k 1. 2. 1990 jmenován zástupcem náčelníka I. správy SNB, 16. 2. 1990 pověřen funkcí zástupce náčelníka zpravodajské správy FMV, kterou vykonával až do 31. 5. 1990.

⁴⁹ Kpt./mjr./pplk. František Pospíšil – „Pýcha“ (nar. 18. 8. 1920) byl od 1. 2. 1964 do 30. 9. 1965 náčelníkem 5. oddělení 6. odboru I. správy MV; 31. 8. 1971 byl propuštěn ze služebního poměru příslušníka SNB.

